10

11904

Vida y Mort

ARXIU TEATRAL MILLÀ

Compra i venda de comèdies de totes menes

Carrer de Sant Pau, 21.-BARCELONA

Truch

22

VIDA Y MORT

EPISSODI DRAMÁTICH

EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

JOSEPH PUJADAS TRUCH

Estrenat ab éxit extraordinari la tarde del 3 Janer de 1897
en lo TEATRO CIRCO, de Masnou

BARCELONA
BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»
PLASSA DEL PI, NÚM. 3, 2ON
1897

Á la bona memoria

de la meva santa Mare

REPARTIMENT

Personatges		Actors
AGNÉS	50 anys	Sra. María Zamora
ROSETA	22 »	» Elvira Boix
JOANET	28 »	Sr. Emili Graells
PAU	25 »	» Agustí Monner
ANTON	40 »	» Llorens Mercader
ESTEVE	25 »	» Andreu Cazorla
GASPARÓ	20 »	» Miquel Artés

L' acció passa en un poble de montanya

Época: 1808

Dreta y esquerra: la del actor

Ningú podrá representar, traduhir ni reimprimir aquesta obra sens permís.
D. Joan Molas y Casas, director de la Galería titulada *Propietats Dramáticas y Líricas,* quals oficinas se troban en lo carrer del Hospital, núms. 12 y 14, segón pis, es l' únich encarregat d' aquesta obra y ab ell deurán entendres totas las empresas y societats particulars que vulgan representarla.
Queda fet lo dipósit que marca la lley.

Tipografía La Académica, Ronda de la Universitat 6. — Teléfono 861

Acte únich

L' escena representa un pati d' una casa de pagés. Barri al fondo que dona al carrer; á la esquerra una porta que se suposa de la casa, á la dreta un' altre de gran, de la qual penjarán cávechs, aixadas y demes eynas, propias de pagés. Al aixecarse lo teló estarán conversant á la entrada del barri. Es á mitj dematí.

ESCENA PRIMERA

ANTON, PAU, ESTEVE *y* GASPARÓ

ANTON Donchs, com us dich, segons novas
diu que ja son per qui aprop.
PAU Aixó no més son falórnias
y jo no m' ho crech, Anton.
ANTON Per qué, no?
PAU Perque aquí al poble,
dich que no hi vindrán, jo 't toch!
EST. Ab qué 't fundas?
GASP. Ab qué 's funda?
Qué vols dir are ab aixó?
ANTON Vol dir, perque en Pau se pensa
que 'l francés aquí no pot
entrar com en altres puestos.

677331

PAU Donchs es molt senzill, minyons.
Ja sabéu qu' en aquet poble
tots som forsuts com un bou,
qu' aixís com empunyém l' eyna
y nos la posém al coll
per 'ná á conreuhar la terra
regantla ab nostra suhor,
y serveix la destral nostra
tan sols per fe llenya al bosch,
si un dia, vil estranjer,
pensa posarnos lo jou
pera á tots sos esclaus fernos
y ser ell rey y senyor
de nostras terras y vidas,
ans que permetreu, llavors
en lloch d' agafar l' aixada
agafém lo fusell tots;
en lloch d' aná á tallá llenya,
los tallém á tots lo coll;
si acás ells son molts, nosaltres
encara que siguém pochs,
¡foch á ells y endevant sempre!
que tot catalá de cor
no deu jamay espantarlo
ni 'l mateix Napoleon.
Y si, com avants us deya,
nosaltres som pochs y ells molts,
lo qu' hem de mirá allavoras
es de cad' un ferne dos
y aixís, ells son molts é inútils
y nosaltres pochs, pro forts. (*Pausa.*)
Acabat, vingan las eynas
á terra fem un bon sot
els colguém perque no hi tornin...
y s' ha acabat la funció.

EST. Molt be, Pau; aixís m' agrada
qu' ets valent com n' hi ha pochs.
PAU Jo, no soch valent, Esteve,
tan sols soch bon espanyol
y sens fe agravi á Castella
soch catalá avans que tot.
ANTON Crech, Pau, que 'l teu amor patri
poch valdrá en eixa ocasió
y tan sols ell pot portarte
á morir per nostre honor.
PAU Ans que veure á Catalunya
esclava d' eixos traydors
prefereixo, Anton, mil voltas
que sía cendras mon cos,
(*Cambiant de tó.*)
Y á més, si encar no sabém
si será cert tot aixó.
ANTON Tens rahó; y digam, no corra
alguna cosa de nou?
no hi ha novetat al poble?
PAU No se res.
GASP. Donchs, jo sí, Anton.
ANTON A veurer, donchs, descarregat.
PAU Apa, esplicat, Gasparó.
GASP. Es lo cas, donchs, qu' ahí vespre
quan me 'n 'nava cap á joch.
ANTON (*Ap.*) Com las gallinas.
GASP. Y estava
despullat casi del tot,
vaig sentir com una cosa,
una mena de soroll,
que casi noys, va posarme
alló que 's diu la pò al cos.
PAU A tú si que poch te costa.
GASP. Deixam acabar, tafoy.

ANTON Tens rahó; aquest Pau, sempre
te trenca las oracions.
GASP. Donchs, sí; jo alló coneixía
que no era 'l rech-rech dels còrchs,
ni 'l rosegar de las ratas,
ni cap bestia com aixó.
PAU Ep, Gasparó, no senyalis.
EST. Continúa.
GASP. Jo, allavors
trayent forsas de flaquesa,
vaig agafar un bastó;
el passo per sota 'l llit
per si era algun lladregot
y toco una cosa tova
que hi havía en un recó.
Al mateix temps, marramau!
sento, jo que dono un bot
y...
ANTON Era un gat.
PAU O bè una gata.
EST. Bé, segueix; no importa aixó.
GASP. Era un gat com una torra
ab uns ulls que treyan foch
y més negre, no us enganyo,
que una nit de llamps y trons.
Llavors, obro la finestra,
que com sabéu dona al hort;
l' empayto, salta y me mira
d' un modo tan rabiós,
que vaig quedá fet de pedra
y tot tremolant de por. (*Pausa.*)
Aquest dematí al llevarme
he anat, corrents com un boig,
á veurer l' Antonieta
que serveix al mas del Gòrch.

PAU Y perqué?
GASP. Perqué? Macatxo!
Estranyo 'm digas aixó.
Com qu' ella es una *camándula*
que m' ho endevina tot.
ANTON Una sonámbula, home.
EST. Be, no miréu prim, Anton.
PAU Y que anavas á mirar?
GASP. Ay, manoy! si era un bruixot!
PAU Y que ha dit?
GASP. Qu' era una bruixa.
TOTS (*Rihent.*) Ja, ja, ja!
GASP. Sí, riheusen tots,
lo cert qu' ella ho endevina.
PAU Fuig, no siguis tabalot.
GASP. Sí? Donchs, mira, perque ho sápigas
un dia á entrada de fosch
hi vaig anar. á mirarme
perque sempre com un soch
per tot arréu m' adormia.
ANTON Y qué 't va dir, Gasparó?
GASP. Donchs va dirme qu' aixó ho feya...
perque... jo... tenia son.
PAU Com jo us dich qu' aquest subjecte
es un tal-lit-taralot.
GASP. Donchs encar sé un' altre cosa.
ANTON Ay carat, de Gasparó!
Digas que 'n Pau no sab res
y que tu sol ho sabs tot.
Vaja, vaja, esplícat! cuyta!
digaho aviat, qu' es aixó?
GASP. Donchs es una cosa nova
que no més ho sé jo sol.
EST. Y en Pau deya no hi havia
novetat per qui l' entorn.

GASP. Que sab ell, no veus, Esteve,
que sempre será un mussol?
Tot lo dia, sols li sento
parlar de los francesots
y d' un que li diuhen...
ANTON (*Impacient.*) Cuyta!
GASP. No, home, no; Napoleon.
ANTON Sí, ja ho sé; pro 't dich que cuytis
perque terminis del tot.
GASP. Teniu rahó; no hi pensava.
Parlant d' aquest! (*Per Pau.*)
ANTON (*Enfadat.*) Altre cop!
GASP. (*A Anton.*) Are hi vaig.
(*Alt.*) Donchs sé una cosa
que us cridará l' atenció
y fins creuréu que us enganyo
peró es cert... jo us ne responch.
PAU Acaba ja, trós de cóniam.
ANTON (*A Gasparó.*) Deixal dir.
GASP. (*A Pau.*) Mira minyó,
si 't causas vés á passeig.
EST. Digas, digas, Gasparó.
GASP. Un dia qu' era á fer llenya
en lo bosch de ca 'l Banot,
vaig veurer á una parella
fent un ramellet de flors,
agafats per la cintura
y apunt de ferse petóns;
quan ell deya alguna cosa,
ella s' omplía de goig,
y ell allavors se quedava
mirantla com un badóch,
y sols la má li estranyía
com si aixís ja ho digués tot.
Allavors, van atansarse

vers ahont m' estava jo,
van asseurers allá á terra
y tot pensant:—Eixos dos
seuhen aqui per no caurer.—
Xech-xech, que sento petóns.
Jo 'm giro, com si una vèspa
m' haguès picat en lo coll,
y veig qu' ell agenollat
com si demanés perdó,
estava petonejantli
la mâ, lo mateix que un boig.
Al veure alló, vaig pensarne:
—Vèsten, vèsten, Gasparó
aquí aguantarás la capa...
Y ab aixó vaig tocá 'l dos.

ANTON (*Enfadat.*) Pró qu' hi era aquesta parella
si pot saberse, enfadós?

GASP. Ella, era la Roseta (*Ab misteri.*)
filla de 'n Jep dels Tudóns.

ANTON Y ell?

GASP. Era en Joanet.

PAU Quí? Lo fill de 'n Salvador?

GASP. Lo mateix.

PAU Tira peixet!
Si qu' arreplega un bon dot,

EST. Diuhen que 's tan bona noya...

ANTON Ell també es molt bon xicot.

GASP. (*Indicant que callin.*)
Calléu perqué va á sortir.

ANTON Quí?

GASP. El promés.

ANTON Donchs callém tots.

ESCENA II

Dits y JOANET. (*Per la esquerra.*)

JOAN Bon dia.
TOTS Salut, Joanet.
JOAN Y donchs, que dihém de bó?
ANTON Res, qu' are aqui en Gasparó
ens esplicava algun fet.
JOAN Qu' era?
PAU Ja t' ho pots pensar.
Romansos d' ell y res mes.
Que no sabs res del francés?
JOAN No; no n' he sentit parlar.
Que n' han fet alguna Pau?
PAU Diu que volen entrá á aqui
segons se parlava ahí;
mes no 'n se res.
GASP. (*Apart.*) (Qu' es babau!
Sempre torna ab lo mateix.)
PAU Mes si ho provan, com hi ha mon,
sabrán tots ells lo que som
y 'l que valém.
GASP. (*Apart.*) (N' hi ha un feix!
Fins hi perderá 'l senderi;
no sab parlar d' altre cosa.)
ANTON Quan com lo sèu, un cor gosa
de que vols, Pau, que s' enteri
sino de...?
JOAN Com! Sabéu...?
ANTON Tot.
JOAN Com ha estat?
GASP. (*Donantse importancia.*)
Jo ja ho sabía.
JOAN Pero tu...

GASP. Recorda 'l dia
qu' erau al bosch de ca 'l Banot.
JOAN Acás tú 'ns hi vares veurer?
GASP. Ja ho crech, Joanet, si jo era
cullint llenya al bell darrera
d' allá hont vosaltres vau seurer.
Y ho vaig filar tot, minyó:
li parlavas á l' orella,
tornantse rojeta ella...
y hasta li vas fè un petó!
PAU (*A Joanet.*) Deixal estar per lo qu' es.
GASP. Qué vols dir! No ho pot negar;
fins ell se va agenollar
igual que si 's confessés.
JOAN Es vritat; y si he vingut
es per fervosho saber.
EST. Donchs es cert que vols muller?
JOAN Sí, Esteve; estich resolut.
Lo meu pare ahí á la nit
ab lo seu ja va parlá
y al final tot va quedá
completament decidit.
Ella m' ayma ab tot son cor;
lo meu, amichs, jo li he dat
y si no 's 'guès arreglat
feyan la nostra dissort.
ANTON No puch menos, sent aixís,
que darte ma enhorabona
y pregá qu' eixa minyona
te fassi en estrém felís.
(*Li dona la ma.*)
JOAN Gracias, Anton.
PAU Lo mateix
tinch de dirte, Joanet. (*Idem.*)
EST. Igualment. (*Idem.*)

GASP. (*Li dona la ma.*) Tira peïxet!
Noy, t' envejo!
JOAN (*Contestant á tots.*) S' agraheix.
PAU Me 'n vaig per veurer si 's mou
algo contra los francesos.
ANTON També vinch.
EST. Jo igual.
JOAN Entesos.
GASP. Veyám que corra de nou.
(*Se 'n va pe 'l fondo.*)

ESCENA III

JOANET (*Sol.*)

JOAN Oh! Fins me sembla impossible
qu' hi hagi tal goig en mon cor...
qu' es la vida sens amor?
Fora un martiri terrible!
Ser correspost estimant,
es lo goig qu' hi ha més sublím:
casi es, arrivá al cim
de la gloria. Es lo mes gran!
Es juntar en un, dos cors
y á més ésser convertida
en un bell jardí, la vida,
tot plé d' ufanosas flors. (*Pausa llarga.*)
Mes... si com ha dit en Pau
entra 'l francés en lo poble
portant un intent poch noble...
Jo que de l' honor sò esclau
hauré d' aná á la defensa...
y á ella hauré de deixar... (*Suplicant.*)
Deu, que no arrivin á entrar!
(*Passantse la ma pe 'l front.*)

Mon cap á turbars comensa...
(*Pausa y resolut.*)
Jo aquí lo meu cor tindré:
lo cap y 'l bras, defensantse
del francés... Crech que s' atansa
la mare... No diguém ré.

ESCENA IV

JOANET *y* AGNÉS. (*Per la esquerra.*)

AGNÉS Bon dia, fill.
JOAN (*Besantli la ma.*) Deu vos guardi.
A qué veniu, si acás no es
una imprudencia, volguerho
sapiguer.
AGNÉS A res, Joanet.
Sols pera veuret venía.
JOAN Y per res més?
AGNÉS (*Insegura.*) Per res més.
JOAN Crech mirantvos, mare aymada,
que quelcóm vos m' ocultéu.
AGNÉS (*Ab tristesa.*)
No t' erras; cóm vols que senti
inquietut y recel
si 'l hermós sol de la ditxa
te banya ab sos raigs més bells?
Cóm vols que la melangía
m' ofusqui ab lo seu alé
y mon pobre cap ompleni
de negres pressentiments?
Cóm ho creus? Cóm imaginas
que sento un pesar crudel,
veyent lo teu cor que vèssa
d' amor y de ditxa plé?

JOAN Es vritat; mes juraría
que no sentíu lo que 'm dihéu.
(*Ab convicció.*)
Us veig turbada, us veig trista.
Es acás que l' amor meu
no us satisfá, no us agrada...
Es aixó, mare, potser?
AGNÉS Al contrari, orgull ne sento
d' eixos amors.
JOAN Donchs, diguéu.
De qué ve vostra tristesa?
AGNÉS Res... tenía un pensament,
més ja ha fugit.
JOAN No; jo us prego
mare, que me l' espliquéu.
AGNÉS Ja que ho vols, ja que ho demanas
perdonam y te 'l diré.
JOAN (*Ab estranyesa.*)
Jo perdonáus?
AGNÉS (*Fent un esfors.*) Si; duptava
de tu.
JOAN (*Rápit.*) De mí? cóm? diguéu?
AGNÉS Creya qu' aymant com estimas
á la Roseta, potser
l' amor que á mi 'm professavas
dintre lo teu cor minvès...
Mes ja ho veig, m' equivocaba...
(*Ab ansietat y agafantli la ma.*)
Tu encar m' estimas, no es cert?
JOAN (*Ab fermesa*) Si, mare; y ans que olvidarvos
no brillarán los estels,
del mar se fondrá tot l' aygua,
lo sol, sos raigs esplendents
apagará; fins la terra
quedará parada en sech.

L' amor que us professo, mare,
es sublim, es dols, etern...
es un amor inmortal
com ho es el mateix Deu,
y eix amor, mare adorada,
es amor vingut del cel.

AGNÉS Si; ja ho veig, ja ho veig, perdonam
si acás, Joanet, t' he ofés.

JOAN Ofendrem á mí? No mare;
vos may, jamay m' ofendréu;
al revès, lo pesar vostre
de goig lo meu cor ha omplert,
al veurer que soch aymat
ab amor gran y sencer
d' una santa com sou vos.

AGNÉS Tant sols soch mare, fill meu.
(*Se 'n va corrents per la esquerra.*)

ESCENA V

JOANET. (*Veyent desapareixer á Agnés.*)

JOAN Cóm m' ayméu, mare adorada!
(*Parlant entre ell.*)
Quan de goig mon cor s' omplía,
ella pobreta sufría
creyent que fora olvidada
quan en brassos de m' aymada
me tirès, com la centella
que al aná á caure atropella
tot quant trova en son camí...
(*Vers á la casa.*)
Ah, no; mare... prou sufrí!
Primer sou vos... després ella.

ESCENA VI

JOANET *y* ROSETA. (*Pe 'l fondo.*)

ROS. Joanet!
JOAN Roseta! Al fi
podém veurers sens temor
y da esbarjo á nostre cor
acabant nostre sufrí.
Perque quan dos s' ayman, Rosa,
ab passïó ferma y pura,
es la més gran desventura,
es una sort horrorosa,
lo tenirse d' ocultar
com si fossin assessins
pe 'l que senten aquí dins (*Al cor.*)
poguerse ab calma contar.
Si, amor meu, es un deliri
que ningú 'l pot definir,
es lo colmo del sufrir
es un horrorós deliri.
Mes, pe 'ls dos, aytal dissort
ja ha finit, y nostra estrella
se mostra esplendent y bella.
ROS. Tant m' aymas?
JOAN Fins á la mort (*Pausa.*)
No has vist may pe 'l bosch anant
en algun arbre una aucella
que ab planyívola querella
los branquillons va saltant,
y no has comprés al instant
que ab sa bonica cansó
crida á lo seu aymadó
que deu esse allí apropet
per fer tots dos son niuhet...

Aixís, Rosa, t' aymo jo.
Hi ha home pundonorós
qu' ans que á sa patria trahir,
prefereix mil cops morir
del modo més horrorós;
y sufrint tots los dolors
no flaqueja 'l génit seu
que á la patria en perill veu
y ans que véurerla rendida
prefereix darli la vida...
Aixís, t' aymo jo, amor meu.
No has vist may en lo voltant
de una mare, los seus fills,
guardantlos de tots perills
en son seno sempre aymant
y sempre 'ls está besant
mostrantse molt satisfeta
y sembla que 's posi inquieta
al pensar en quina sort
tindrán los fills del seu cor...
Aixís, t' aymo jo, Roseta.
La flor que guarda fidel
una gota de rosada
en son cálzer colocada
com present vingut del cel.
L' aucell que estima ab anhel
l' ayre, en 'l que volant gosa,
l' herba qu' en lo camp reposa
esperant amorosida
lo sol que li dona vida...
Aixís, t' estimo jo, Rosa.

Ros. Oh, Joanet! Párlam aixís
qu' escoltante extassiada
sembla que 'm trovo portada
per ángels, al paradís.

Perque t' aymo ab tal ardor,
que ma sort malehiría
si acas me faltava un dia
l' afecte que 'm te ton cor.
Quan nostras miradas juntas
revelan ton amor fiel,
crech que la terra es un cel.

JOAN Tant m' estimas?

ROS. Y ho preguntas? (*Pausa.*)
No has sentit d' un mariner
que per guanyarse lo pa
fins surcava l' Occeá
sempre indómit y sever;
y un dia, son destí fer
y sa terrible dissort
li va fer trovar la mort
y en ell sa fossa trovava?...
Donchs, més gran que la mar brava,
es, Joanet, lo meu amor.
No has vist á la matinada
vers lo cantó d' Orient,
eixir lo sol resplandent
iluminant l' encontrada?
L' huracá que ab forsa airada
arrenca 'ls arbres d' arrel?
Lo llamp que baixat del cel
deixa cendras fins lo roch
y 'l volcá que ab lo seu foch
ompla tots los cors de fel?
Donchs l' amor que tinch, Joan,
per tu dintre lo meu cor
te, no ho duptis, més ardor
que lo sol. Ja veus si es gran!
Mes forsa que l' huracan
qu' arrenca arbres com si ré:

més feresa que 'l llamp te
que tot quan toca destruheix;
més foch que 'l volcá mateix...
Calcula si t' aymaré!

JOAN Oh, Rosa! Tan es mon goig
al sentirte parlá així,
que fins me temo, ay de mi!
d' alegria torná 'm boig.
Estimantnos així 'ls dos
farém de la terra un cel.

ROS. Aquest es lo nostre anhel.

JOAN (*Agafantli la má.*) Roseta, que soch ditxós.

ROS. Y mon cor de tan que gosa
fins li sembla qu' es mentida
tan de goig.

JOAN Es cert, ma vida.

ROS. Joanet que soch ditxosa!
(*Joanet que no li haurá deixat la má, li fa un petó quan surt Agnés, de la casa.*)

ESCENA VII

Dits y AGNÉS. (*Per la esquerra.*)

JOAN (*Deixantli la má y apart.*) Ah! La mare.

AGNÉS (*Apart.*) Fem igual
que si no haguessem vist res.
Com s' ayman.
(*Alt.*) Dèu vos guard, fills,
qué us he destorbat potser?

JOAN No, mare; ja sabeu vos
que no estorbéu.

ROS. No, á fe.

AGNÉS He vingut tan sols, per dirte
si sabs lo teu pare hont es.

JOAN No, no ho sé; mes de segur
qu' es ab en Pau y 'ls demés.

Ros. Quan aquí me dirigía
l' he trovat en lo carrer
discutint de si entraria
ó no, 'l malehit francés.

ESCENA VIII

Dits y ANTON. (*Al entrar aquest se sentirán crits del poble.*)

ANTON Per desgracia are ja prova
de ferho.
JOAN Com, qué diheu?
ANTON Lo que sents.
JOAN Aixís, Anton,
també vinch.
Ros. *Suplicant.*) Per Dèu Joanet!
AGNÉS (*Idem.*) Oh, fill del cor. tu á esposarte...
JOAN Mare, no hi ha més remey;
quan la patria á sos fills crida
aquets ab lo seu deber
han de cumplir, si acás tenen
com jo, en algo l' honor seu.
ANTON Sí, Joan; dins poca estona
ja lo toch de somatent
cridará al fills d' eixa terra
á lluitar contra 'l francés.
A la Casa de la vila
hi ha municions y fusells
pe 'ls que vagin á la lluyta;
ab aixó, sens perdrer temps
devém anarhi.
JOAN (*Despedintse.*) Adeu, mare!
Rosa, adeu!
VEUS (*Desde dintre.*) Mori 'l francés!
AGNÉS (*Al cel.*) Guardéulo, Senyor, guardéulo!

ROS. (*Apart.*) Si acás mor, pobre amor meu.
(*Mentres Joanet se despedeix comensa á sentirse la campana tocant á somatent crits de ¡Mori 'l francés!*)

ANTON Sentiu, sentiu la campana?
Veyéu lo poble que en pes
va á combatrer per la patria
ans qu' esclaus del francés ser? (*Se senten tiros.*)
Sentiu? Lo combat comensa.
Aném Joanet.

ROS. (*Suplicant.*) No, per Dèu,
no hi vagis.

JOAN Dech defensarme.

ROS. (*Juntant las mans.*) Jo t' ho prego!

JOAN Es mon deber
y haig de cumplir.

AGNÉS (*A Joanet.*) Y ton pare
Verge Santa, ahont deu ser?

ANTON Portat per son amor patri
ab en Pau siga potser.

AGNÉS Ay, Deu meu, Deu meu, salveulo!
si acás mor...

JOAN Anton, aném.
(*Van per anarse 'n pero al arrivar al barri surt Esteve corrents y 'ls detura.*)

ESCENA IX

Dits y ESTEVE

EST. (*Surtint.*) Espereus una estoneta.

ANTON Qué hi ha Esteve?

JOAN Digas.

EST. (*Indecís.*) Res.
En Salvador...

AGNÉS El meu marit?
Qué li ha passat?

JOAN (*Apart.*) Oh, Deu meu,
mon pobre cor com palpita.
AGNÉS Digas! Responme!
ROS. Qué te?
ANTON Corra algun perill?
JOAN Esplícat
Esteve, per mor de Deu!
Qué te 'l pare?
EST. (*Inmutat.*) Lo teu pare...
no corra perill.
AGNÉS Donchs qu' es?
Perque t' inmutas? Respon?
EST. Perque 'l vostre espós, Agnés...
AGNÉS Qué?
JOAN L' han mort?
AGNÉS Oh, Verge Santa!
EST. Si; morí com un valent.
AGNÉS (*Desesperada.*) Jo vull veurel, vull anarhi
EST. No es possible.
AGNÉS (*Abatuda.*) Quanta fel!
ROS. (*Ap.*) Deu me valga!
ANTON (*Id.*) Amich del cor!
JOAN (*Id.*) Pobre pare!
AGNÉS (*Id.*) Oh, espós meu!
(*Roseta s' abrassa ab Agnés que cau en sos brassos plorant; Joanet queda abatut ab lo cap apoyat á la paret; Anton y Esteve, conmoguts pero serens. Quadro.*)
ANTON (*A Esteve.*) Mes cóm ha estat?
EST. Ab en Pau,
ab mi y d' altres, ell vingué
á la avansada, y succehí
lo que per dissort veyéu.
Ell es la primera víctima
que 'ns ha causat el francés.

ANTON Assessins!
EST. Malehits sigan!
JOAN (*Recobrant serenitat.*)
Mare, jo us juro per Deu
que tinch de venjá al meu pare
ó morir com ell!
AGNÉS (*Desfentse dels brassos de Roseta y resoluda.*)
Joanet!
No ho farás, ó has de passarne
per sobre 'l cadavre meu.
(*Conmoguda.*) Y si mors, qué faig jo sola?
ROS. (*Id.*) Y jo?
JOAN (*Signantlo.*) Preguéu per mí al cel.
Ma causa es santa y es noble;
jo en aquí viu tornaré:
ROS. (*Apart á Joanet.*)
No 't moguis, no; jo t' ho prego!
JOAN (*Ap. á Roseta.*) Roseta lo meu deber
així ho mana.
ROS. (*Apart.*) No, no hi vagis.
Ja que ab ton amor fidel
me donas, Joanet, la vida,
si ets víctima del francés
la mort me darás sens dupte.
JOAN (*Resolut.*) Tinch de marxar!
AGNÉS (*Suplicant.*) No, per Deu!..
JOAN Es forsós.
ROS. Fesho per mí!
JOAN No puch, no puch.
ROS. (*Mirant al cel.*) Deu del cel,
ampareulo.
JOAN (*Alt.*) Esteve! Anton!
La patria 'ns crida! Marxém!
(*Agnés y Roseta l' abrassan perque no se 'n*

vagi,. pero després d' algun esfors logra separarlas y fuig dihent:
Adéu mare! Adéu Roseta!
Preguéu per mí!.

AGNÉS (*Ab un crit.*) Oh, no! fill meu!
(*Rendida.*) Ay! Ja es fora!

ROS. Deu lo guardi.

AGNÉS Si morís...

ROS. No, no pot ser.
(*Abrassa á Agnés que cau com desmayada sobre sa espatlla y entran á la casa. Pausa llarga.*)

ESCENA X

GASPARÓ. (*Entra corrents.*)

GASP. Hola, encar no son aquí.
Ahont serán? L' he feta bona!
Are que corrents venía
á portalshi un' altre nova.
Y á més volía di á 'n Pau
que 'l francés es á la vora
puig he vist que 'l somatent
ja s' aixecava en lo poble...
Y ell segur que no 'n sab res
Está clar! Es tan tanoca!
Ahont deuhen ser? Veyám
si 'ls veuré per' qui á la vora.
(*Mirant pe 'l fondo.*)
Ca, no hi son! (*Se sentan tiros.*)
Alsa, salero,
quina salva! Oh! y no es poca
la fumerada que 's veu!
Deu haverhi ja la tropa
francesa, que vol entrar.

Apa, Pau, are que 't topa
vès cap allí y mátals tots
ja que tan odi 'ls hi portas. (*Entrant.*)
Oh! y per' qui no 's veu ningú
ni l' Angés, ni en Salvadó,
ni en Joanet.

ROS. (*Surtint de la casa.*) Gasparó.

GASP. Qu' hi ha? Qui 'm crida? Ah! Ets tú.

ESCENA XI

Dit y ROSETA

GASP. Qué vols, prenda?

ROS. (*Espurnejantli los ulls.*) Que 'ts felís!

GASP. Batua, ja us heu barallat
ab en Joan?

ROS. No.

GASP. Qu' es ingrat!
renyí ab una noya aixís!

ROS. Te dich que no.

GASP. Pró tu ploras,
donchs que tens?
(*Donantse un cop al cap.*)
Ah! ja ho veig clar;
ell deu ser á passejar
y tu, pobreta, l' anyoras.

ROS. No hi ha res d' aixó. 'L francés
vol entrar.

GASP. Per aixó estás trista?

ROS. No; lo que més me contrista
es que... (*Se posa á plorar.*)

GASP. Be, digas, donchs, qu' es?

ROS. Qu' han mort á n' en Salvador.

GASP. Quí?

ROS. Els francesos.

GASP. Es vritat (*Mirant al cel.*)
Ay, Dèu l' hagi perdonat! (*Ab rabia.*)
Malehits siguéu, traydors!
Y lo Joanet, encare
no 'n sabs res?
ROS. Sí, ja es allá
sols ab l' anhel de matá
al que va matá á son pare.
GASP. Mentres are en lo combat
no trovi ell també la mort.
ROS. Oh, Gasparó, per favor
no me 'n parlis! Per pietat!
GASP. Jo?
ROS. Sí tu...
GASP. Pero per qué?
ROS. Perque si mor...
GASP. Ell s' ho busca.
ROS. Defensa una causa justa.
GASP. Encar qu' aixís siga...
ROS. Qué?
GASP. També lo poden matá.
ROS. Per Deu, no diguis aixó!
GASP. Féssin lo que deya jo;
ve 'l francés, deixeulo entrá...
y no pas á sanch y á foch
privarli.
ROS. Tu est catalá?
(*Ap.*) Bé, mes val que 'l deixi estar
lo poble pensa tan poch!
(*Se 'n va per l' esquerra.*)

ESCENA XII

GASPARÓ *y luego* ANTON

GASP. Veus? dihent la vritat pura
aquesta se n' es anat.
«Qui diu la vritat 'l penjan»
diu un molt antich refrá;
y desd' are jo asseguro
qu' es cert per tots sos costats
perque... pro no; no puch dirho
perque á mí no m' han penjat.
No obstant, ja que diu mentida
vull mirarlo d' arreglar. (*Rumiant.*)
Te de dí: El tenen per boig
á aquell que diu la vritat. (*Pausa.*)
Quan no tinga gayre feyna
de l' ofici qu' are faig,
fins puch guanyarme la vida
los adagis arreglant.
Per cert, ne corran alguns
que son no mes disbarats
y diu que n' hi han...
(*Anton desd' el fondo, suposant que parla ab un del carrer.*)

ANTON Quatre mil.

GASP. (*Apart y girantse.*)
(Que diu are aquest babau.)

ANTON Ells.

GASP. (Entesos.)

ANTON Y nosaltres
uns vuytcents.

GASP. (Qu' está tocat?)

ANTON Encare dura. 'Ls francesos
are se van retirant.

GASP. (*Comprenent de que parlan.*)
Ah! Ja hi caich.
ANTON Y us asseguro
que no se 'n olvidarán.
GASP. (Donchs ha anat be la sumanta;
ja m' agrada.)
ANTON Adeu siau.

ESCENA XIII

GASPARÓ, ANTON, AGNÉS *y* ROSETA. (*Las dos últimas surten de la casa.*)

AGNÉS Gasparó, qué sabs si encare
continúa lo combat?
GASP. He sentit di á l' Anton
qu' are se va retirant
lo francés.
ROS. Pero, y nosaltres?
GASP. Nosaltres havém guanyat.
AGNÉS Jo he perdut.
ANTON (*Entrant al pati y apart.*)
Aquí l' Agnés?
Pobra dona!
ROS. Anton.
ANTON Qué hi ha?
ROS. Y en Joanet?
AGNÉS Y 'l meu fill?
ROS. Ahont es?
ANTON Are era ab en Pau.
AGNÉS Viu encare?
ANTON Jo l' he vist,
quan finía lo combat.
ROS. Encar dura?
ANTON Dins poch rato
quedará tot terminat,

y ab en Pau pera aqui 'l barri
lo veurém ben prest tornar.

ROS. (*Apart.*) Calla cor, tingas confiansa.

AGNÉS Deu vulga, puga tornar
com dihéu vos, bon Anton.

ANTON No se perque heu de duptar.

AGNÉS No sabéu que á la desgracia
sola no li agrada anar?

ROS. Es un adagi que á voltas
mare, s' haurá equivocat.

(*Se sent cridoria pe 'l carrer.*)

ANTON Vaja, ja deuhen se aquí,
preparéus per abrassa 'l.

VEU Visca Catalunya!

VEUS Visca!

VEU Y que morin los tiráns.

GASP. Quins tiráns? 'ls de las calsas?

(*Se 'n va ab lo poble.*)

ROS. (*Mirant pe 'l fondo.*) En allá ja veig en Pau
enrotllat de varios homes
que bregan per aturarl'.

AGNÉS Y ell no hi es, Roseta?

ROS. Jo,
no 'l veig.

AGNÉS Oh! Deu de bondat!

ROS. (*Apart.*) Si hagués mort...

ANTON (*Idem.*) No, no pot ser
tots dos morts Deu no ho voldrá.
(*Alt.*) No us afligiu.

ROS. Calméus, dona.

AGNÉS Mes, si no corra á abrassarm'
cóm voléu que 'm calmi?

JOAN (*Desde dins.*) Mare!
Roseta!

ROS. (*Ab alegria.*) Es éll.

AGNÉS (*Ab alegria.*) Fill meu! (*Al cel.*) Ah!
Gracias, gracias Verge Santa!
(*Corrent al barri y plorant.*)
Es ell, si; pro ab quin estat.

ESCENA ÚLTIMA

Dits, JOANET *y* PAU. (*Lo primer apoyat en lo bras de Pau.*)

AGNÉS Fill del meu cor! (*Abrassantlo.*)
JOAN Mare meva!
ROS. Joanet!
JOAN Rosa!
PAU (*Apart.*) Deu del cel.
AGNÉS Parla fill. La sanch aquesta...
ROS. (*Espantada.*)
Sanch! Es teva? Oh, amor meu,
parla!
JOAN L' he dada á la patria.
AGNÉS Esplícat.
JOAN Per cop darrer.
He donat per Catalunya
la sanch que 'l trajo 'm tenyeix;
l' he dada per defensarla
del vil opresó estranjer.
(*Animat.*) Mes hem surtit ab la nostra;
hem derrotat al francés,
y encar que 'm costi la vida...
AGNÉS (*Crit del cor.*) No pot ser.
JOAN Moro content.
ANTON (*A Pau.*)
Cóm l' han ferit, si al anarme 'n
l' he deixat al costat teu?
ROS. (*Ap.*) En mon cor tot era vida;
are, sols la mort hi veig.

AGNÉS Cóm ha estat? (*A Pau.*)
PAU La retirada
estava fent lo francés,
y nosaltres socorriam
á los ferits, quant vejém
á un contrari, que 'ns demana
que també l' auxiliém.
Llavors, vostre fill, portat
per lo seu bon cor, á ell
s' atansat per recullirlo,
quan l' altre ab un ganivet
se l' hi abrahonat, y ab fera
sanya li anava dihent:
—«Mon destí malehiría
si un catalá me salvés.
Morin tots, ja que no volen
ser gobernats per los meus».—
Al veurer alló, m' hi acosto
encarantli mon fusell
y ell encare ab mes feresa
l' hi clavaba 'l ganivet.
AGNÉS Assessí!
ANTON Traydor!
ROS. Infame!
PAU. Jo allavors de rabia céch
disparo sobre sa testa,
y 'l deixo allá terra estés.
Després veyent las feridas
que al cos tenía 'n Joanet,
l' he agafat en los meus brassos
y sense perdrer lo temps
l' he portat á vostra casa.
JOAN Deu t' ho pagará, amich meu.
Morí al costat de la mare
era mon únich anhel.

AGNÉS Morirte tú? No; no ho digas.
JOAN Sí, mare; no hi ha remey.
Estich sentint que la vida
se m' escapa per moments.
(*A Roseta.*) Avants de morir, Roseta,
un encárrech te vull fer.
Consola á la meva mare
y las dos, per mi preguéu.
(*Faltantli las forsas.*)
Adéu per sempre, mareta!
Rosa, adéu, y fins al cel!
Adéu patria, per tu moro!
Adeusiau, amichs fidels!
(*Cau en brassos de Pau, com mort; Agnés al veureho llansa un gran crit, dihent:*)
AGNÉS Ah! Fill de l' ánima meva
no 'm deixis.
JOAN Així ho vol Deu. (*Cau mort.*)
PAU Ja ha finit.
ANTON (*Apart.*) Mort! Pobre mare!
ROS. Desgraciat amor meu!
(*Agnés aixeca los brassos y boja de dolor exclama:*)
AGNÉS M' heu robat lo meu espós!
M' heu robat lo meu fillet!
Malehida sigas guerra!
Malehida eternament!
(*Cau agenollada plorant, prop del cadavre de Joanet, Roseta al fondo plorant, Pau y Anton, se descubreixen profundament conmoguts. Quadro.*)

TELÓ RÁPIT.

Tipografía
La Académica
Barcelona

Un llibre indispensable als aficionats

CATALEG D'OBRES TEATRALS CATALANES

4.000 títols entre drames, comèdies, sainets, diàlegs, monòlegs, Sarsueles, Teatre d'Infants i el més extens
REPERTORI SENSE DONES

A cada obra es detalla el número de personatges, homes i dones; si està escrita en vers o prosa, si es còmica o dramàtica

Vegeu les seccions que conté el catàleg

Obres en dos, tres o més actes, amb una o més dones
Obres líriques en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
Obres en un acte, amb una o més dones.
Obres líriques en un acte, amb una o més dones.
Obres en dos, tres o més actes, sense dones.
Obres líriques, en dos, tres o més actes, sense dones.
Obres en un acte, sense dones.
Obres líriques en un acte sense dones.
Monòlegs per home.
Monòlegs per dona.
Teatre d'infants en un o més actes
Monòlegs per nois.
Monòlegs per noies.

Un volum d'unes 150 pàgines, 2 pessetes

Els qui vulguin rebre'l per correo, hauran d'afegir 0'40 pessetes per l'envio certificat.

Llibreria i Arxiu Teatral Millà
Carrer Sant Pau, 21 **BARCELONA**